

Motion till riksdagen

1987/88:Bo508

av Marianne Karlsson (c)

om bidrag till ventilation m. m. i bostäder

Regeringen har i årets budgetförslag föreslagit ett bidrag på högst 15 000 kr. utgörande 50 % av kostnaden för att åtgärda hus som drabbats av radon.

Regeringsförslaget har i ett tidningsuttalande ifrågasatts av bostadsministern, Aftonbladet den 10 januari 1988:

”– Jag vet inte om man skall tro på uppgifterna att 11 000 människor skall dö av cancer på 1990-talet för att dom bott i radonhus.”

Problemet är att radon bara är ett av många hälsovådliga luftföroreningar som drabbar de boende. Förorenad, fuktig och förbrukad rumsluft ger upphov till allvarliga hälsoproblem. Mycket tyder på att detta är en effekt av byggmaterial och dålig ventilation.

Undersökningar visar att inomhusluften innehåller betydande mängder luftföroreningar. Dessa skall normalt transporteras bort genom ventilationen. I avsaknad av väl fungerande ventilationsanläggningar blir föroreningarna kvar vilket menligt drabbar människors hälsa, deras trevnad och trivsel samtidigt som husen tar skada av fukt som kan framkalla röta, mögel och lukt.

De höga kostnaderna för att värma den friskluft som man behöver ta in har bidragit till att husägarna är ovilliga att ventilerare husen i den omfattning som krävs för att tillhandahålla hälsosam inomhusluft. Det saknas i dag en allmänt utbredd kunskap om ventilationens betydelse samt ventilationsutrustningar som klarar av att ventilerare bort luftföroreningar utan att husägaren drabbas av höga energikostnader. Däremot finns tekniken och kunskapen i mindre företag utanför de stora börsföretagen. Denna teknik bör nu föras ut i stor skala.

Att värma 1 m³ uteluft i timmen under ett helt år till rumstemperatur kostar i dagsläget ca 11 kr. i Sydsvetrike, 13 kr. i Stockholm och ca 18 kr. i Norrland.

Med dagens ventilationskrav på 0,5 luftomsättningar i timmen blir den grovt beräknade kostnaden för att värma ventilationsluften i landets 780 miljoner kvadratmeter överbyggda golvyta:

15 kr. × 780 000 000 kvm = 8,2 miljarder kronor

Småhus	250 milj. kvm
Flerbostadshus	150 milj. kvm
Lokaler	150 milj. kvm
Fritidshus, industri, ariella näringar	230 milj. kvm
Total yta	780 milj. kvm

Förr i tiden när man hade eldstad i varje rum var det nödvändigt att tillföra dessa rikligt med luft. Sedan 1940-talet när man övergick till central- eller elvärme har ventilationen minskats i fastighetsbeståndet.

Teknikerna hävdar att man bara behöver 0,1 luftomsättningar för att klara husens ventilation. Dagens krav på 0,5 luftomsättningar har satts av planverket av medicinska skäl.

Byggforskarna vill inte godta att man i dag ventilerar husen för dåligt. De är måna om att allt skall vara vetenskapligt bevisat innan samhället vidtager åtgärder. År efter år har vi nu fått genomlida en uppslitande ventilationsdebatt där hus möglat för miljardbelopp och människor drabbats av ohälsa. Vi har i massmedia sett skrämmande exempel på missförhållanden men mycket litet har gjorts för att avhjälpa bristerna.

Mycket talar för att det är en effekt av nya byggmaterial och dålig ventilation som är orsak till att många människor mår dåligt och tvingas söka läkarvård, att husen drabbas av omfattande skador, att produktiviteten i näringslivet minskar därför att människor känner extrem trötthet osv.

Av Sveriges ca 2 miljoner allergiker uppskattas ca 1 miljon ha drabbats av någon form av luftallergi. Detta medför svåra problem för de drabbade men någon tillförlitlig statistik på hur många av dessa som antas drabbas av för tidig död eller grav ohälsa finns inte.

För oss politiker är medvetenheten om att de flesta medborgarna i landet tvingas leva i dåligt ventilerade hus tillräcklig för att vi skall kunna vidtaga åtgärder som leder till hälsosammare inomhusklimat.

Mot bakgrund av att sjukhusen i dag är hårt utnyttjade av sjuka människor som har problem med luftorganen och som drabbas av olika allergisymptom så utgör detta en stor belastning på landets ekonomi. Fukt och mögelskador samt minskad produktivitet i näringslivet slår hårt på samhället.

De i dag av samhället ställda ventilationskraven har motiverats med behovet av att minska importen av energi och hedja ett valutautflöde.

Under 1930-talet anser man att luftomsättningen var ca 1,5 gånger per timme även om man då varnade för ohälsa på grund av trångboddhet, drag, fukt och bristfälliga sanitära förhållanden i bebyggelsen.

Dessa brister har i dag åtgärdats men ersatts med bristfällig ventilation. En återgång till 1930-talets höga luftomsättning skulle öka dagens kostnader för att värma ventilationsluften från ca 8,2 miljarder kronor till 24,6 miljarder.

Vi sparar således in uppskattningsvis 16,4 miljarder kronor om året på att strypa ventilationen men drabbas samtidigt av sjukhuskostnader, byggskador, sämre produktivitet och en rad andra följdskostnader. Slår vi ihop alla dessa negativa effekter av den bristfälliga ventilationen så har vi med största säkerhet också hittat en av de sämsta affärer samhället gjort genom tiderna.

Den tekniska utvecklingen har emellertid inte stått stilla. Vi kan i dag låta den förorenade luft vi ventilerar ut värma den friskluft vi tar in.

För att åstadkomma detta installerar man värmeväxlare i husen genom vilka frånluften passerar varvid värmeinnehållet överförs till den kalla friskluft som tas in.

De effektivaste värmeväxlarna, vilka kännetecknas av mycket stora ytor som kommer i kontakt med ventilationsluften, återvinner så mycket energi

att endast ca 10 % av uppvärmningsenergin för att värma ventilationsluften måste tillföras (årsmedeltemperatur—verkningsgrad).

Många husägare har börjat installera dessa värmeväxlare och då främst de som har eluppvärmda hus. De har därigenom kunnat öka ventilationen till hälsosam nivå och transportera ut fukt och föroreningar utan att energiförbrukningen ökat. Den förbättrade allmänventilationen har sänkt radonhalten till godkända nivåer.

Det av regeringen föreslagna bidraget för minskad radonförekomst innebär i realiteten att man bara ger bidrag till en begränsad grupp hushåll för att de förbättrar allmänventilationen i sina hus.

Vad vi behöver är ett generellt bidrag som motiverar husägarna att dels spara energi och dels tillföra husen frisk hälsosam luft.

Installerar värmeväxlare i det befintliga fastighetsbeståndet kan vi redan inom något år ha inbesparat mer energi än som behövs för att avveckla Oskarshamn 1 och Barsebäck 1. Det rör sig om 7 TWh till ett värde i konsumtionsledet av drygt 2 miljarder kronor.

Detta sparmål skulle kunna uppnås även om vi fördubblade ventilationen i dagens fastighetsbestånd. Samtidigt skulle samhället spara stora resurser och nya för samhällsekonomi lönsamma arbetstillfällen skapas bl. a. för ungdomar vilka i dag går arbetslösa eller omskolas i brist på arbete.

Kostnaden för att installera mekanisk ventilation och värmeväxlare i en normalvilla beräknas kräva ventilationsmaterial för ca 12 000–15 000 kr. och arbetet brukar i allmänhet ta 30–40 arbetstimmar.

Enbart inom småhussektorn finns ca 1,5 miljoner hus vilka saknar värmeväxlare. Den samlade sysselsättningseffekten kan uppskattas till ca 30 000 årsarbeten i tillverkande och installerande led. Därutöver tillkommer fortlöpande sysselsättning för skötsel och underhåll av anläggningarna.

På motsvarande sätt tillskapas ökad energihushållning och sysselsättning inom den övriga bebyggelsen, vilket motiverar att det av regeringen föreslagna bidraget för att minska förekomsten av radon i bostäder bör ersättas av ett generellt bidrag till de husägare som förser sina hus med bättre allmänventilation och effektiv värmeåtervinning ur frånluften. Bidraget bör införas redan under budgetåret 1988/89 för att möjliggöra en avveckling av kärnkraftverken Oskarshamn 1 och Barsebäck 1 så tidigt som möjligt.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär förslag till införande av bidrag till husägare som låter installera bättre allmänventilation och effektiv värmeåtervinning ur frånluft.

Stockholm den 20 januari 1988

Marianne Karlsson (c)